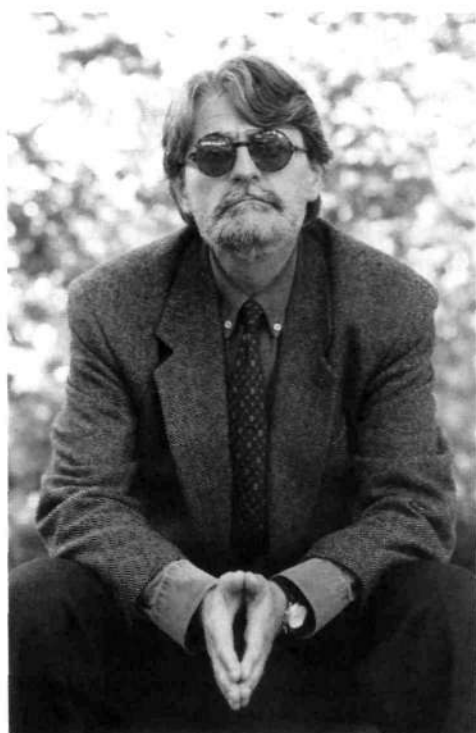

Ivo Svetina

Maldoror

(O svitu zlo ...)

Dramska fantazija

Dramatis personae

Isidore Ducasse, 21-letni mladenič, bodoči francoski pesnik
grof de Lautreamont

Francoise Ducasse, 51 let, varuh državnega pečata na francoskem
konzulatu v Montevideu, Urugvaj

Snežna kraljica, Celestine Ducasse, žena Francoisa Ducassa in Isidorjeva
mati (umrla v času Isidorjevega otroštva)

Juan, 70 let, slepi služabnik v hiši Ducassovih

Eva Maria, 25 let, služkinja prav tam

Isabel de Veintemilla, 21 let, nesojena Isidorjeva zaročenka, "sestrica"

Orlando de Maldolores, nedoločljive starosti, založnik

Lohengrin, vitez z labodi

Elza, Lohengrinova nevesta, osebi iz Wagnerjeve opere

Deklica, 9 let

Hermafrodit

Štirje pastirji

Jules-Francoise Dupuis, 60 let, hotelir v Parizu

Antoine Milleret, 35 let, hotelski strežnik

PROLOG

Lohengrin in Elza. Obala reke Schelde. Je zgodnje jutro. Tik pred zoro. Ura, ko je On od mrtvih vstal. Meglice lebdijo nad mirno, skorajda kovinsko reko. Je čas nepreklicnega slovesa, saj Elza ni zmogla zvestobe zaobljubi, ki jo je dala Lohengrinu, vitezu z labodi, da ga nikdar ne povpraša po njegovem imenu. (Zgodba o nesrečni ljubezni med Lohengrinom in Elzo je znana iz opere Richarda Wagnerja, prvič uprizorjene 28. avgusta 1850, kar pomeni, da jo je Isidore Ducasse, francoski pesnik, znan pod imenom grof de Lautreamont, pri svojih 17 letih prav lahko poznal.)

LOHENGRIN

Izdala si ljubezen najino, Elza!

ELZA

Kako naj bi brezimnega ljubila te, mili Lohengrin!

LOHENGRIN

Podaril sem zvonček ti srebrni, da z njim bi me priklicala, ko pretila bi nevarnost ti.

ELZA

Bojeval si zame se in v dar dobil si ljubezen mojo.

LOHENGRIN

Ki izdala si jo! Ubila!

ELZA

Ubili mojega so brata! Mojega Gottfrieda!

LOHENGRIN

Moči nedoumljive so skrile ga pogledom našim. Vrnil se bo med vas, ko jaz odidem. Ko odidem vse tja do gore Montsalvat. Tja, kjer kri Odrešenikova spi v posodi sveti.

ELZA

Ne odhajaj, Lohengrin ljubi! Ne zapuščaj me!

LOHENGRIN

Ko si imenovala me, ukradla si čudežno mi moč! Zato zdaj moram proč! Vrniti v naročje se skrivnosti svoje.

ELZA

Nikar, mili moj! Nikar! Ne odhajaj! Ne zapuščaj me!

LOHENGRIN

Moj labod že drsi skoz meglice, dvigajoče iz voda prebujajočih se, ki žejo sveta pogase.

ELZA

Saj nobenega laboda ni nikjer!

LOHENGRIN

Je, tu je, tu pred menoj, tu pred teboj, da me odpelje nazaj v pozabljenje bajke. Na, nesrečnica Elza, tu meč je moj, izročam ti ga. Naj on bo mož zdaj tvoj!

ELZA

Lohengrin! Ne odhajaj, ne zapuščaj me! Ti moje si življenje! Ti moj si dih!

Lohengrin odrine Elzo. Spusti se do plitke rečne vode, da bi stopil v čoln, ki ga vleče bel labod. Tedaj se Elza požene do reke, plane vanjo in z mečem labodu preseka snežno beli vrat, da kri visoko brizgne.

LOHENGRIN

Nesrečnica! Zakaj si to storila? Zakaj si svojega ljubljenelega brata Gottfrieda ubila! Ki v laboda ga hudobna je Ortrud začarala. Zdaj mrtva sva oba; brat tvoj in jaz, ki izdala moje si ime! Ljubezen brezumna ti srce v kamen spremeni; kamen, ki solze točil bo do sodnega dne.

Elza plane v silovit jok. V roki drži krvavi meč, v njenem naročju pa leži mrtvi labod, mrtvi brat Gottfried, ves oblit s solzami in krvjo.

ELZA

O Vsevečni! Zakaj si to dovolil! O Vsevečni gadjega obličja! Kje zdaj je dobrota tvoja? Nebo, kaznuj me, ki z menoj tako kruto poigral se je Vladar tvoj. Vzemi srce moje, ki z vsako za bratom potočeno solzo v kamen se spreminja! O vitez Lohengrin! Zla je ljubezen tvoja, ki toliko je terjala od mene! Preveč, veliko preveč, da bi, uboga jaz, lahko prenesla to!

Meglice nad reko se goste. Sonce prodira skozi njega, da je ves prostor zalit z zlato tekočino. Lohengrin je izginil. Elza joka.

Zatemnitev

PRVI PRIZOR

Montevideo 1867. Zima na južni polobli. Junij. Dežuje. Sivo nebo leži nad srebrnim ustjem La Plate. Po mestu se klatijo tropi sestradanih in steklih psov.

Hiša Ducassovih v predmestju, obdana z gosto zaraslim vrtom. Oprema hiše, pohištvo, preproge, svetilke, zavese, servis, kuhinjsko posodje ... kod da je iz nekih drugih, prejšnjih časov.

Isidore in Isabel. Kasneje Juan, Eva Maria in Françoise Ducasse.

ISABEL

Vsa tvoja pisma hranim.

ISIDORE

Sentimentalno smetje!

ISABEL

Mar nisem več tvoja "mila sestrica"?

ISIDORE

Dolgih je bilo teh osem let, ko me ni bilo. Dolgih za vse življenje – življenje otroka, ki odraste v moža, mladeniča, ki se v starca zgrbi.

ISABEL

Isidore, zdaj si znova doma in jaz sem tvoja mila ... in ti si moj sladki bratec ...

ISIDORE

Nikogaršnji nisem. Še sam svoj ne več!

ISABEL

Tvoj oče poskrbi, da se znova tu udomiš. Poišče ti službo ...

ISIDORE

Moj oče – da! Vljuden, a trd gospod.

ISABEL

Težko mu je, ko mora biti tudi ... tvoja mati ...

ISIDORE

Da, Snežna kraljica ...

ISABEL

Snežna kraljica?

ISIDORE

Polti kakor sneg bele!

ISABEL

Videla sem njeno podobo. Lepa je bila ...

ISIDORE

Še vedno je lepa ... ko gledam vanjo ...

ISABEL

Mrtvi v očeh svojih najdražjih žive.

ISIDORE

In še preden sine jutranja zarja, stopi iz mojih spečih oči in spregovori ...

ISABEL

Isidore, kako naj ti govori, ko pa je že zdavnaj umrla – tvoja mati!

ISIDORE

Ona živi! Ona kraljuje! Bela kakor sneg, ki andske vršace spreminja v bleščečo belino, da kot neveste stopajo čez starca ocean.

ISABEL

Isidore, bratec moj mili, nikar tako ne govori!

ISIDORE

Govorim, kot berem v prastari knjigi duše, sredi vesoljne noči razpirajoči se kakor mesojedi cvet.

ISABEL

Bojim se te, bratec moj! Tako čudno govoriš.

ISIDORE

Nisem tvoj bratec, Isabel! Odrasla sva, in tista dva lepa otroka, ki sta neko pomladno jutro stala na obali brezbrežnega oceana in se v angelskih sanjah združila v eno bitje – v bitje moškega in ženskega spola – v prelepega hermafrodita, ležečega v oljčnem gaju pod sinjim nebesom stare Helade ... ta dva otroka sta že zdavnaj umrla.

ISABEL

Jaz že nisem umrla! Živim in tu pred teboj stojim, Isidore, ki si mi pisal, da si boš izrezal srce, če se nikdar več ne vidiva ...

ISIDORE

Pisal, pisal ... a zdaj ti govorim, mrtvi sestrici, ki tu pred menoj leži, ovita v črno svilo.

ISABEL

Živa, živa sem! A ti tako govoriš, kot bi hotel smrt vame priklicati. Oživiti mrtvo preteklost, da vstopi vame in me zaduši; me potegne v sladak vrtinec spominov, da na krilih južnega vetra sama vase kot v devetletno deklico zrem ...

Odpro se vrata in v sobo vstopi služabnik Juan. Njegov drsajoči korak govori o tem, da je star in slep.

JUAN

Ves prostor je obzarjen z milim vonjem s kamilicami umite dekliške polti. In od tebe, Isidore, izgubljenec moj, gre grenak vonj nezadovoljstva. Ne, ne vem, morda pa ima tak vonj neznano pričakovanje, hrepenenje nemara?

ISIDORE

Moj dobri Juan, moj modri konjiček kopitljaček, ki si me dečka nosil po tej pusti hiši, da se je v hipu spremenila v pampo, odeto s tisočnimi cvetovi zlatih.

JUAN

Samo da si se vrnil, Isidore! Predolgo si bil tam čez. In ni dobro, da je človek predolgo z doma. Ker pozabi na barvo domačega ognjišča in si potem vse preveč stvari želi, da bi z njimi potolažil rano, ki mu jo odsotni dom zada. Srce rado roma, a se pri tem utruji in postara, In kam si potem želi? Kam, povej mi, Isidore moj?

ISABEL

Domov, domov si želi, saj vsak romar z doma krene v širni svet.

ISIDORE

Jaz nisem romar. Jaz sem ... ne vem, morda pa le še ni bil čas, da sem se vrnil. Morda si moje srce še ni dovolj želelo ...

JUAN

Moje mrtve oči vidijo v tvoje srce, Isidore; tja, kamor se je skrila preplašeni deček, ki me je jahal v sončnih dneh svojega deštva. Tu v tej hiši si shodil, tu sem si se moral vrniti.

ISIDORE

In si tudi ti, Juan, v hiši svojega očeta odrasel?

JUAN

Hiša mojega očeta je bil grob našega rodu – rodu, ki je živel tam, kjer zemlja ogenj postane.

ISIDORE

Ker so vas, ponosne Indijance, oni, ki so v eni roki nosili križ, z drugo pa z mečem mahali, pregnali z zemlje in od ognja.

JUAN

Ker se je mavrična kača skrila v votlino svete gore, od koder se ne vrne dvanajst tisoč let!

ISABEL

Juan, pripoveduj mi o tej mavrični kači!

ISIDORE

In teh dvanajst tisoč let tema kraljuje nad rojstnim krajem ognja!

JUAN

Pustimo zdaj žalostno zgodbo našega rodu ... Preveč zaupljivi smo bili, in radovednost je bila, ne le meč, ki nas je gnala, da smo pred križem pokleknili ... v luže krvi ... Pustimo zdaj to! Raje poskočno zaplešimo in se radostimo, ker Isidore Ducasse se je vrnil v domačo hišo, vrnil na obalo srebrne La Plate. V mesto, kjer se morje in nebo že celo večnost ženita.

ISABEL

Dvanajst tisoč let! Tudi jaz bi nevesta bila!

Juan zgrabi Isidorja in ob prepevanju stare indijanske pesmi okorno zaplešeta. Isabel se jima smeji, ploska, z nogami tolče ob tla.

JUAN

(poje)

Naj ogenj znova vzplamti
in naj se nebo zjasni!
Zvezda jutranjica je kanila
v temno oko noči!
Sin se vrnil je v očetov dvor,
naj se na široko srca in duri zdaj odpro,
da sonce sence temne pozlati!

Isabel se zavrti krog Juana in Isidorja.

ISABEL

(poje)

Naj se moj bratec
znova veseli!
Naj sestrice mu
v radosti cvetim!

Vsi trije rajajo sredi sobe. Vstopi Eva Maria.

EVA MARIA

Kakšen direndaj pa je zdaj to? Ste si mar že navsezgodaj portovca privoščili?
Juan, se ti meša, ali kaj? Slepec stari, saj se še polomiš, ko telebneš na tla!

ISABEL

Eva Maria, nikar se ne huduj! Veselje je znova obrodilo, ko se je naš Isidore vrnil domov.

EVA MARIA

Da, gospodar Isidore je vstopil v našo hišo in z njim je vstopila ...

ISABEL

Gospodar Isidore? To se pa lepo sliši! Isidore, si tudi moj gospodar? Vsaj malo pa si, kajne? Eva Maria, in kaj je z gospodarjem Isidorjem vstopilo v to hišo? No, le povej! Kaj neki? Se temu nemara reče – moška lepota? Povej no, naj ti ne bo nerodno, saj je to vendar tudi tvoj gospodar!

ISIDORE

Dovolj je teh norčij Tako otročje se lahko obnašate samo v tem zakotju, za katero v Parizu nihče še slišal ni! Sicer pa – jaz nisem nikomur gospodar! (Premor.) Ker suženj še nikdar ni bil gospodar!

ISABEL

Isidore, kakšen suženj? Ne začenjaj spet!

JUAN

Suženj svojega srca, Isidore, je gospodar sveta!

ISIDORE

Sladkost suženjstva je odvisna od mogočnosti gospodarja. Cesarski suženj je večvreden kot hlevarjev pomočnik. In moj gospodar je mogočen gospod. Princ! Ki v ogrinjalu teme stopa prek sveta. Da se vsi živi kakor preplašeni cucki skrivajo v smrdečih brlogih, kjer s praskanjem preganjajo ušjo zalego. Da, moj gospodar je velik gospod! Princ temin!

Vstopi Françoise Ducasse.

F. DUCASSE

Strašno! Grozno! Ta podivjana pasja zalega! Celi tropi – več tisoč jih je že – zdaj so začeli že otroke napadati. Iz gobcev se jim cedi stekla slina. Čekani kakor bel sneg žare iz teme! Strašno!

Zatemnitev

DRUGI PRIZOR

Isidore in Françoise Ducasse sama. Kasneje Eva Maria.

F. DUCASSE

Osem let je dovolj, da človek pozabi na svoj dom. A zate, dragi moj Isidore, sem prepričan, da si ves čas v svojem srcu hranil spomin na naš tukajšnji dom.

ISIDORE

Na to pusto hišo, ki jo zarašča podivjano zelenje! Ki jo zaliva dež in v katere kleti cveti gniloba!

F. DUCASSE

Nikar tako, Isidore moj! Razumem te, da si marsikaj doživel v teh osmih letih – predvsem pa si odrasel v mladeniča, ki ... A ta hiša, četudi v tem zakotju, kot praviš, je vse, kar imaš, je vse, kar imamo!

ISIDORE

Če je to vse, kar človek ima, je bolje, da še tega nima!

F. DUCASSE

Ne govori tako, sin moj! Sedaj si znova tu in z menoj in naša družina bo znova zbrana sedla k obedu.

ISIDORE

Naša družina? Da, ko k mizi prisede še *Ona*. Snežna kraljica!

F. DUCASSE

Isidore! Prepovedujem ti! Ne norčuj se iz svoje mrtve matere!

ISIDORE

Saj se ne norčujem! Njena polt je zares bela kakor sneg tam visoko v Andih ...

F. DUCASSE

Isidore! Svarim te! Kaj pa ti veš o njeni polti! O Bog!

ISIDORE

Takoj ko sem se vrnil, me je obiskala ... Kar zmrazilo me je, ko je tako bela stala pred menoj ...

F. DUCASSE

Isidore! Dovolj! (*Premor.*) Kdo te je obiskal? (*Premor.*) Si mar bolan? Isidore!

ISIDORE

Ona! Snežna kraljica! Ona je stala pred menoj, bela kakor sneg in od nje je vel jasminov vonj ... kot da bi bila samo vanj oblečena ...

F. DUCASSE

Isidore! Sedaj pa dovolj! Ne dovolim, da tako blodno govoriš o svoji pokojni materi! O moji ženi! Nikdar več je ne omenjaj! Prepovedujem ti!

ISIDORE

Saj je moja mama ...

Francoise Ducasse se začne dušiti. Astmatični napad.

F. DUCASSE

Isi- ... Isi- ... Isi-dor! Zraka! Zraka! Odpri okno! Zraka mi daj! Duši me! Zraka! Prosim te, sin moj, zraka mi daj!

Isidore se prestraši. Začne tekati po sobi, odpre okno. Steče do vrat. Odpre vrata. Plane k očetu.

ISIDORE

Oče, kaj je s teboj? Se znova oglašča ta prekleta bolezen, ki zanjo tu doli vsakdo slej ko prej zboli? Naj pokličem zdravnika?

F. DUCASSE

Zraka, zraka mi daj, sin moj! Bodi moj dih, sin moj!

ISIDORE

Eva Maria! Juan! Eva Maria! Juan! Na pomoč!

Francoise Ducasse se še naprej duši. Trga srajco s sebe. Grabi se za vrat.

V sobo priteče Eva Maria.

EVA MARIA

Jezus! Gospodar Ducasse! Pa kar na tleh! Jezus! Duši se naš gospodar! Jezus! Kdo mu bo pomagal?

ISIDORE

Ne kliči njega, ki si še sam ni znal pomagati! Si je mar znal žeblje iz dlani potegniti? Pokliči raje zdravnika!

F. DUCASSE

Saj ni treba. Saj bo bolje. Saj že pijem ta opojni, vlažni, po soli in gnijočem listju dišeči zrak, dvigajoč se znad srebrnega ustja La Plate! O Bog, daj mi svoje telo ... ne kot kruh, ne kot vino ... Daj mi svoje telo, ki bo kakor zrak vstopilo vame, da zadiham s pljuči kakor otrok, ki ga potegnejo iz matere ...

ISIDORE

Eva Maria, saj si Eva, saj si Maria, mar ne? Prinesi malo konjaka, Eva, da se s požirkom, dišečim po starem francoskem hrastu, moj oče okreпча, Maria.

EVA MARIA

O Jezus, kako sem se ustrašila! Vedno kadar dobi gospodar Ducasse napad, se tako prestrašim, da potem nisem za nobeno rabo. Samo da je mimo, o mili Jezus, zahvaljen bodi!

ISIDORE

Na zahvaljuje se mu, ki se je žrtvoval le zato, da mu bodo še tisočletje in še eno pod njegovimi umazanimi in s krvjo oblitimi nogami prepevali otožne hvalnice.

EVA MARIA

Kje so vas pa takih besed naučili, gospodar Isidore? Saj on je vendar naš edini Odrešenik!

ISIDORE

Pri jezuitih zagotovo ne, četudi sem kar predolgo prebil v njihovi dolgočasni družbi. Le prinesi konjak in vedi, nevednica lepa, da so še drugi, ki nas bodo odrešili. Odrešili tudi Odrešenika samega!

Francoise Ducasse se počasi izvija iz popuščajočega primeža bolečine.

F. DUCASSE

Isidore! Poslušaj glas svojega očeta! Glas, ki vedno znova prosi za dih, da ga ozvoči. Ti si moj dih in zaradi tega te potrebujem tu pri sebi! Dih moj! Daj da te objamem!

Isidore se nekoliko brani očetovega objema, kot da bi mu bilo neprijetno, ker oče tako odkrito izkazuje svoja čustva.

ISIDORE

Oče, saj bo še vse dobro. Zdravnik te bo moral temeljito pregledati. On ti lahko pomaga, jaz ne, saj še sam sebi ...

F. DUCASSE

Kaj bi z zdravnikom! S tistim doktorjem Lombanom! Šema, ki se z okultnimi vedami bavi in od Indijancev prepisuje sto in sto let stare recepte. Sin moj, ti si moje edino zdravilo!

ISIDORE

Kdo ve ali strup lahko zdravi?

F. DUCASSE

Kakšen strup? Isidore, kaj pa pleteničiš!

ISIDORE

Tam globoko doli, tam temno notri, kjer duša v človeku ječi, v ječi človeka joka – velika kot hiša, kaj hiša!, kot palača! – tam se nabirajo strupeni kristali. Kot v zimskem jutru snežinke na mrtvih cvetih ... ki jih Snežna kraljica nabira v svoje ledeno naročje ... v svoje toplo naročje ...

Skozi odprto okno vdira v sobo oddaljeni pasji lajež. Tropi psov se klatijo po Montevideu.

Zatemnitev

TRETJI PRIZOR

Isidore in Juan. Kasneje Snežna kraljica.

ISIDORE

Kaj se dogaja v tem mestu, Juan moj dragi? Ti mi povej, ki si tu že od vekomaj. Zakaj nenehno dežuje? Zakaj se morje in nebo nikdar ne razkleneta? Zakaj potepuški psi napadajo ljudi? Povej mi, stari moj Juan.

JUAN

Odkar je ugasnila svetloba v mojih očeh, vidim stvari, ki jih prej nisem ...

ISIDORE

Kako vidiš, ko si slep?

JUAN

Gledam z dušo, ki prodre še skozi tako gosto temo.

ISIDORE

In zakaj ... zakaj si oslepel, moj Juan, ki si me kot dečka nosil na ramah, da sem zviška gledal na svet, vrteč se pod tvojimi nogami ... O ko bi se ti še danes lahko povzpел na ramena, da bi kot kralj zrl na človeške mravlje!

JUAN

Kdo ve zakaj ugasne sonce v človeku! Sicer pa, tudi sonce na nebu gre spat ...

ISIDORE

A se zjutraj znova vrne in razsvetli svet in grozo teme prežene.

JUAN

Saj tema ni gnezdo, v katerem bi groza gnezdila. Saj tema je naša skupna mati! Iz nje smo vsi prišli in vanjo se znova potopimo.

ISIDORE

In zakaj je to mesto tako pusto? Tako prazno? Bolj od kamna kamnito! In ta stekla ščeneta!

JUAN

Ker je bilo zgrajeno na obali morja, kamor so želve in galebi odlagali jajca, da se iz njih nov rod izleže. Ker je bilo sezidano, mesto, na obali La Plate, kjer sta križ in meč začela pobijati moje prednike, da bi – če prej ne, pa umirajoči – prepoznali dobroto Boga, ki da je v hudih mukah umiral, ker so ga na križ pribili. Le kakšen bog naj bi to bil, ki je v mukah umrl, ljudem pa zdaj dobroto in milost deli!

ISIDORE

Padli angel je bil njegov brat. Tisti, ki je luč ljudem daroval, zdaj pa že vekove v temi ždi in čaka, da napoči njegov vek, ko plane med človeške uši.

JUAN

In zdaj ko si se vrnil, mili moj Isidore, česa se lotiš? Kako se znova udomiš tu, kjer vse manj tvoj materni jezik govore, kjer se samo še po špansko sliši.

ISIDORE

Jaz tu ne ostanem! Tja čez se vrnem. Na drugo obalo starca oceana znova odplovem! Ker tam, v prestolnici sveta, me čaka delo, da ga postorim!

JUAN

In kakšno delo je to, ki ga tu ne moreš opraviti? Delo je tam, kjer je človek.

ISIDORE

Napisati moram knjigo, v kateri bom postavil spomenik zlu in izkopal grob dobroti, ki se kakor nedolžno dekletce ozira za predrznimi nastopači, ki v rokah sukajo ostra rezila ...

JUAN

Knjigo? Ki bo hkrati spomenik in grob? Isidore, si bil mar zato osem let zdoma, da si ugotovil le to, da moraš pri vseh knjigah sveta, ki jih jaz nikdar nisem in jih tudi ne bom bral, napisati še eno? A ko jo napišeš, mi jo boš moral prebrati; že zaradi tega se boš moral vrniti sem.

ISIDORE

Tu, tu sem že bil in sem znova; in tu me čaka le Isabel in morda kakšna službica v banki, ki mi jo oče kupi s svojim ugledom; skromna službica, seveda, glede na očetov ugled!

JUAN

Nikar tako, Isidore! Tvoj oče je dober gospodar in hudo je trpel, ko si bil tam čez.

ISIDORE

Bolj kot jaz ni nihče trpel!

JUAN

Misliš, da je moja slepota prišla kot dar z neba?

ISIDORE

Oprosti, Juan, nate nisem mislil, ko sem dejal ...

JUAN

Nič se ne opravičuj, saj resnično nisem trpel! Tema je vame vstopila kot plima, ko nežno srebrno morje zalije osamljeno školjko visoko na obali in jo nahrani s svojo mogočnostjo, da za vedno ostane njegova nevesta.

ISIDORE

Tudi jaz moram nahraniti svoje srce, ki ga Jutrman vsako sivo jutro obiskuje in z ostrim rezilom drsi po njegovi škrlatni površini. Ga stiska v svoji kamniti pesti, da ječi kakor otrok, ki ga je mati zavrgla ... Da, srce je lačno, zato si želi tja čez, kjer je hrane v izobilju; tja čez, kjer so njegovi prekleti bratje vladarji sveta!

JUAN

Ne razumem vsega, kar govoriš, vendar čutim, da se je v tebi nabral gorjup sok, ki peče in skeli, mar ne? So te mar oni strogi menihi zastrupljali z nenaravnimi modrostmi? Le česa so te učili, ko si zdaj še bolj neveden, kot si bil, ko si jezdil na mojih tedaj še mladih ramah in vriskal kot kak pijan gavčo? A nekaj mi obljubi, ki si bil moj edini deček, da dobro premisliš, preden zapustiš svoj dom. Ker ko enkrat domu hrbet pokažeš, se njegova vrata v kamnit zid spremene. In pred njim lahko oči izjokaš, pa se nikdar več ne odpre. Verjemi mi, ki so me brezdomnega fantiča gnali čez pampo proti belemu mestu na obali morja, kjer sem začel služiti belim gospodarjem.

ISIDORE

Premislim, premislim, stokrat premislim in se enkrat tako odločim, da se ves dom v skalo spremeni!

JUAN

Tedaj bo tvoja mati, čeprav mrtva, znova zajokala in v dnu neba se bo nova zvezda prižgala, ker solze so luč, ki na dnu duše trepetata ... O ko bi lahko vsaj še enkrat tako svetlo zajokal ...

ISIDORE

Da, ona zajoka že nocoj, ko ji povem, da odhajam ...

JUAN

Če nocoj odideš k njej, tudi v mojem imenu prižgi svečo, da ...

ISIDORE

Kakšno svečo, Juan! Sveče prižigamo le mrtvim, Snežna kraljica pa je živa!

JUAN

Snežna kraljica? Tako so jo imenovali v njeni mladosti, ker kakor sneg belo polt je imela ...

ISIDORE

Saj jo še zmeraj ima! Belo in mrzlo kakor sneg!

Zatemnitev

Isidore sam.

ISIDORE

O Vsevečni! Ti, ki si si nadel gadje obličje! Ne izkušaj me! Jaz nisem tvoje žrtveno jagnje! Jaz sem popotnik v Novi Jeruzalem. Jaz sem eden tistih trideset tisočih ščenet, ki hrepene po neskončnosti ... in tulijo kot blazni duhovi, z nalivom, prihajajočim iz pampe. O ti, ki si se v nosoroga spremenil! Jaz ti ne bom služil! Jaz ti ne bom molitve pel! Jaz sem si izbral novega gospodarja. Princ temin, k tebi govorim, da prideš in te uboge človeške uši zmečeš v gnilo ustje slavne La Plate, te kloake, v kateri tonejo dojenčki, podgane in angeli!

Približa se Snežna kraljica.

SNEŽNA KRALJICA

Isidore! Zakaj še nisi v postelji? Mar ne slišiš tuleža teh steklih psov? Skrij se pod odejo in ne rogaj se jim! Kajti tudi njih "žeja po neskončnem, tako kot tebe in mene in vse druge ljudi z dolgim in bledim obličjem"!

ISIDORE

Snežna kraljica! Zares si tu! Vedel sem, da prideš! Vedel sem, tam zgoraj na severu sem vedel, da te znova vidim, da znova zrem v snežno belino tvojega obličja! Mama!

SNEŽNA KRALJICA

Isidore! Pridi k meni, objemi me, lezi v moje naročje. Da moje dlani prekrijejo tvojo bledico. Pridi in nikar ne preklinjaj njega, ki je naš, moj in tvoj, odrešenik.

ISIDORE

Saj ne preklinjam njega! Saj ne ... mama! Vrnil sem se, ker sem vedel, da me čakaš! V tem mestu, v tem zakotju, pod tem sivim nebom čakaš, da se vrnem in zbolim od tega tujega zraka! Gnezdo zla postaja moja duša, ko si želi le peti in prisluškovati neslišni muziki nebesnih sfer, od koder angel strmoglav v brezno, polno človeškega blata, in se spremeni v podgano, ki dojenčku roznata ušeska grizlja ...

SNEŽNA KRALJICA

Isidore! Ubogi moj Isidore! Tvoje mesto je tu, ob tvojem očetu! Tu čuvaj skrivnost našega rodu! In ko oče umre – a ne odteguj mu diha! –, potem se zaobljubi Vsevečnemu! Stopi za zidove tišine in tvoje srce naj postane izvir najčistejše ljubezni, da z njo poplačaš vse naše grehe ...

ISIDORE

Nikar! Nikdar! Mama! Tega ne storim! Četudi moram umreti! Njemu služiti, ki v "jalovi okrutnosti neti požare, v katerih umirajo otroci in starci", njemu nikdar!

SNEŽNA KRALJICA

Isidore, samo od izobilja njegove dobrote sem lahko zdaj tu pred teboj! In samo zaradi svojega čistega srca me lahko vidiš! Ti edini! Le tebi me podarja On, ki naju tam onkraj, v zlati zarji nekoč, nemara kmalu, združi na veke.

Snežna kraljica izgine tako nenadoma, kot se je pojavila. Je bil privid? Je bila resničnost?

ISIDORE

Mama, mama! Raje kakor pes zavijam skoz dolgo deževno noč, kot da upognem koleno in slabe latinske verze mrmram, dušeč se od dima, dvigajočega se znad sveč, prižganimi pod njegovimi krvavečimi gležnji ...

Zatemnitev

ČETRTI PRIZOR

Isidore in Isabel. Kasneje Françoise Ducasse.

ISIDORE

Rekel sem ti, da se ne vračaj.

ISABEL

(usa iz sebe, skoraj histerična)

Isidore ... videla sem ... kako, kako je ...

ISIDORE

Kaj neki si videla?

ISABEL

Videla, kako je ... v senci platanovca ... kako je pes popadel deklico! Kako jo je zgrabil za njen nežni vrat!

ISIDORE

Isabel, kje si to videla? Kakšna senca? Kakšen platanovec?

ISABEL

S penasto čeljustjo in belimi čekani je zgrabil deklico. Malo, blede, tiho deklico, ki se je igrala ... igrala s kamenčki v senci platanovca ... In nato ji je razmesaril trebuh. Da je kri oblila drobno telesce. O Isidore, strah me je! Isidore, pomagaj mi!

ISIDORE

Pomiri se, Isabel! Sestrica moja, pomiri se!

ISABEL

Isidore moj, ta deklica sem bila jaz, ki je stekli pes mrcvaril po mojem drobovju, po moji komaj prebujeni maternici. Me oskrunil, da je iz ohromelega telesa tekla črnikasta kri. Potoki krvi, ki so se mešali z blatom. Potoki krvi! Z ostrimi čekani, belimi kakor sneg, je grizel po razparanem trebuhu, grizel v jetra in vranico, da je lepo dekličino lice skamnelo v bolečini, ki se je ni mogel zamisliti niti zli bog! O Isidore, zakaj? Zakaj? Povej mi, bratec moj!

ISIDORE

Pozabi na podobe groze, ki so le odsev tvoje ranjene duše. Potopi se v toplo morje pozabe, da mineta groza in bolečina. Ker ti nisi deklica, igrajoča se v senci platanovca, in jaz nisem stekel pes. Budne sanje so te pahnilo v svoje blazno brezno in ti slekle kožo, da si se s tlečimi živčnimi končiči dotikala ledenega obličja sveta.

ISABEL

A zakaj, zakaj se ti strašni psi klatijo po montevidejskih ulicah in parkih? Kdo jih je klical? Kdo jih je nagnal nad nas?

ISIDORE

Sestrica moja, ti podivjani tropi steklih ščenet so ... ti tropi pobesnelih beštij so zlo samo. Princ temin jih je poslal nad nas, ki se spogledujemo z nebom, z rilci pa rijemo po pomijah in se postavljamo eden pred drugim s svojimi svinjarijami.

ISABEL

Isidore moj, kaj bo z nama?

ISIDORE

Z nama – ne vem! Z menoj – ne vem! S teboj – z menoj nič! Rekel sem ti, da ne prihajaj več sem. In ko bi ne rinila znova v mojo hišo, tudi tistega platanovca in deklice pod njim in psa v njenem – tvojem! – drobu ne bi bilo!

ISABEL

Prinesla sem ti tvoja pisma. Nočem, da me tvoje prelepe, vzvišene besede opazujejo, ko legam v svojo samotno posteljo, ko stojim sama pred ogledalom, ki mi noče vrniti moje podobe.

ISIDORE

Obdrži moja pisma; morda nekoč z njimi še kaj zaslužiš, sestra moja.

ISABEL

Isidore, sem mar res znova tvoja sestra?

ISIDORE

Moja sestra je deklica, ki jo je v senci platanovca oskrnil pobesneli pes.

ISABEL

Ne bodi tako krut, Isidore! Ne norčuj se iz moje bolečine!

ISIDORE

Ne norčujem se iz tvoje bolečine, uboga moja sestra. Ozdraviti te hočem groze, ki se je naselila v tebi in ti to sivo in vlažno jutro uprizorila strašen prizor, v katerem je Princ temin, preoblečen v podivjanega psa, onečastil tvoj spomin na tebe samo, ko si bila devetletna deklica.

ISABEL

Ne razumem te, Isidore! Kakšen Princ temin? Videla sem psa, ki je – o groza! – raztrgal rožnati dekliški trebuh, sredi katerega se je še tik pred tem popek razpiral kot vrtničin cvet.

ISIDORE

Pospremim te domov in okovano palico vzamem s seboj, da odženem utvare strašne, ki naju znajo napasti, ko bova šla pod krošnjami platanovcev.

Vstopi Françoise Ducasse.

F. DUCASSE

Na konzulatu so mi povedali, da so v mestu začeli organizirati straže, ki bodo pobile to podivjano pasjo zalego.

ISABEL

O gospod Ducasse ... videla sem, kako je v senci platanovca ...

ISIDORE

Dovolj, Isabel!

F. DUCASSE

Isabel, ljuba Isabel, kaj si videla v senci platanovca?

ISABEL

V senci platanovca je pes oskrunil nedolžno deklico ...

ISIDORE

Oče, Isabel se ne počuti dobro, pospremim jo domov.

F. DUCASSE

In ... je bil kdo tam, da bi jo pobil – zverino?

ISABEL

Samo jaz in senca, ki se je usipala s platanovca kakor pomladni dež, da je drobno dekličino telo, vse oblito s krvjo ...

ISIDORE

Isabel, pomiri se! Nikar vedno znova ne obujaj te strašne podobe, ki se je spočela v tvoji zbegani duši.

F. DUCASSE

Strašen kraj! To južno nebo, z vlago in vonjem po solitru prepojeno zakotje! O Bog, kaj sem storil, da moram tu čemeti in čuvati pečat moje nekdanje domovine!

ISIDORE

Spoštovanja vredno delo, da opravljaš, si venomer govoril, oče, ko sem bil še deček in je bila tvoja službena uniforma vsa ovešena s svetlečimi se odlikovanji in prešita z zlatimi trakovi. In ovit v trobojnico si 14. julija kot cesarjeva senca stopal po aveniji, da so bile oči vseh nevednih uprte tudi vame, ki sem drobil v tvoji mogočni senci ... kot da bi hodil ob platanovcu ...

ISABEL

V senci platanovca ...

ISIDORE

Isabel, dovolj teh otročarij! Pojdi, greva!

F. DUCASSE

Hudo je, če moraš svojo domovino stisniti v tesno kamrico svojega srca – kot da bi bila list ljubezenskega pisma! Še huje, če te ta ista domovina napodi na konec sveta, da tam oznanjaš njeno neminljivo slavo. In najhuje je, če moraš svoj ponos, kolikor ti ga je še ostalo, okrasiti z ničevostjo uniforme pooblaščenega čuvarja pečata na francoskem konzulatu v Montevideu, Urugvaj, Južna Amerika.

ISABEL

Gospod Ducasse, tako me je strah ...

F. DUCASSE

Saj imaš Isidorja, ki bo pazil nate! Sedaj je znova tu in ...

ISIDORE

Isidorja, ki te pospremi domov. Pojdiva, Isabel, sestra moja onečaščena.

F. DUCASSE

Pojdita, otroka moja, in naj vaju Bog ovije v svojo milostno senco, da hodita varno po svetu ... mimo podivjanih pasjih tropov ...

Zatemnitev

PETI PRIZOR

Isidore sam. Kasneje Eva Maria.

ISIDORE

V "rudniku uši" živim in čakam, da pride on, ki me potegne iz zatohlih hodnikov, rovov in brezen, v katerih se kote dlakave kače, ki si v mojem srcu spletajo gnezdo, da se strup meša s krvjo in da moj jezik postaja blazno sikanje modrasa, ki ga je sekira presekala na dvoje. (*Premor.*) Pridi, ti, ki te je rodila Temna mati, in odvedi me v svojo palačo, da sedem k tvojim nogam kot preplašeno ščene, ki ga je pravkar zadelo poleno, a se mu v očeh še vedno zlato lesketa ... (*Daljši premor.*) O groza, Isidore, kaj pa govoriš! O Bog, kaj se dogaja z menoj! Odkar sem se vrnil v to s puščobo zalito hišo, ki naj bi bila moj dom, sploh ne vem več, kaj se z menoj godi ... kaj se krog mene godi, kaj v meni ... da se zgodi, česar si ne želim ... da vidim, kar hočem, da slišim, kar mi temni izvir na dnu duše šepeta ... O Bog! Kdo mi pomaga? Je sploh kdo na tem svetu, ki bi lahko razumel vse tisto, česar še nisem niti napisal? Je res samo ona, ki prihaja k moji postelji, da me drži za roko, kot takrat, ko sem še otrok žarel od neznane boleznin in se je moje čelo spremenilo v rožnato zvezdo, ki z jutranjim svitom v materinem naročju ugasne? Je res ona edina, ki sem njeno meso, moje zatočišče?

Vstopi Eva Maria.

EVA MARIA

Gospodar Isidore ...

ISIDORE

Jaz nisem nikakršen, nikogaršnji gospodar! Suženj svojega obnorelega srca sem, ki si želi nebesne muzike, da z njo uglasbi bolečino otroka, ki ga je mati ...

EVA MARIA

Seveda si gospodar, gospodar Isidore, saj tu je tvoj dom in jaz sem tu le služkinja.

ISIDORE

To je hiša mojega očeta; pravzaprav je to hiša, ki jo je Francija dodelila svojemu zvestemu služabniku – velespoštovanemu čuvarju pečata na francoskem konzulatu v tem južnoameriškem zakotju.

EVA MARIA

Hiša kot hiša. Jaz jo pospravljam in ji služim – torej je tudi ona moja gospodarica. Služim hiši, tvojemu očetu, tebi ...

ISIDORE

Meni nihče ne bo služil, jaz sem izbran, da služim!

EVA MARIA

Saj, vidiš, gospodar Isidore, tudi ti bi rad služil, ker služiti komu navsezadnje ni tako slabo. In če ženska služi moškemu – pa sploh ni slabo!

ISIDORE

Telo je suženj, duša je gospodarica! Kraljica! Zapomni si to, lepota nevedna!

EVA MARIA

Lepota ... nevedna ... Redko slišim kaj tako ljubeznivega ... gospodar Isidore! Tako govore – gospodarji! A kar se telesa tiče, bi rekla, da je žensko telo lepo dišeča postelja, v kateri se moška duša nikdar dodobra ne naspi, saj mora biti nenehno budna, pa če je še tako temna noč ...

ISIDORE

Slaba poezija, Eva Maria! Prepusti besede meni, da z njimi čaram. Ti morda v telesu skrivaš kakšno čarovnijo ...

EVA MARIA

Kdo bi si mislil, da tvoje zasanjane oči, moj gospodar, celo kaj tako nepomembnega opazijo, kot je lepo – saj je lepo? – žensko telo!

ISIDORE

Ne nastavljaljaj se kot potrebna psica; oče te lahko vsak hip požene čez prag. Samo namignem mu, pa boš že na cesti, ker moja želja je zanj ukaz.

EVA MARIA

Tvoj oče, gospodar Ducasse, on kaj takega nikdar ne stori, pa če si bi ti še tako želel ... če bi mu ukazoval ... če bi mu grozil, da odideš, če mene ne napodi ...

ISIDORE

Le od kod ti taka gotovost! Ti mojega očeta sploh ne poznaš! Ti, pritepenka ti!

EVA MARIA

Le od kod ti taka gotovost – da tvojega očeta ne poznam? Njega, ki me je ubogo in zapuščeno vzel pod streho. Ki me je kakor lastno hčer vzel k sebi ... me stisnil k sebi ... me objel kot ... Ko tebe ni bilo!

ISIDORE

Bila je njegova šibka ura, ko ga je zalilo sočutje do vseh živih bitij – na prvem mestu pa do samega sebe. Vedno se je smilil samemu sebi! In zato je Snežna kraljica ...

EVA MARIA

Da, kakor svojo hčer me je sprejel in me nahranil s svojo nesebično ljubeznijo ... Ko tebe ni bilo!

ISIDORE

Nesebično ljubeznijo! Ki si mu jo vračala? Le kako, reva uboga, bi pa ti ljubezen mojemu očetu lahko vračala! Da si posodo pomivala in prah brisala!

EVA MARIA

Ki sem mu jo vračala tako ... ki sem mu jo vračala tako, da sem mu v zavetju gluhe noči, ko so zunaj zavijali lačni in pobesneli psi, žena bila!

ISIDORE

Kaj! Kaj blebetaš? Psica lažniva! Poberi se, da te ne pobijem kot steklo ščene! Izgini, strup babji, ki ponujaš svoje telo, ta kup bledega mesa, okopanega v

kiselkastem znoju, naphanega z gnijočo hrano, ki si jo nakradla z mize mojega očeta! Izgini mi spred mojih "zasanjanih" oči! Poberi se iz mojega doma! Psica! Tam zunaj tulijo tvoji ljubimci. Da te jahajo skozi vso dolgo, mokro noč!

EVA MARIA

Kar otepaj s svojim jezikom, gospodarček moj, saj je to verjetno edino, s čimer lahko otepaš! Ha! Kar sikaj in se repenči, bratec moj! Saj tvoj oče me je kakor rodno hčer sprejel pod svojo streho in v ... Mar nisem potem tvoja sestrica, Isidorček moj, bratec moj lepi?

ISIDORE

Psica, utihni, drugače te ...

EVA MARIA

Počakaj še malo, preden me ubiješ! Saj to še ni vse, kar se tiče najinega sorodstva ... Jaz sem tvojemu očetu, bratec moj mili, bila tudi ... žena! Isidorček moj, tvojemu očetu žena, sine moj!

ISIDORE

Ubijem te, psica! Prav zares te pokončam, kuzla nora!

Isidore plane proti Evi Marii, ta zbeži iz sobe.

ISIDORE

O ti, "gadjeja obličja", zakaj, zakaj si prav mene izbral, da na meni preizkušaš svojo dobroto?! Zakaj si oskrnil – kot oni pes nedolžno deklico – mojo čisto dušo! O Maldoror, pridi že! Pridi in me vzemi s seboj v jutranji uri, ko se sivi svit plazi v sobo in z njim vsa groza tega sveta lega name kakor ledena kača, ki se ovija krog mojega izmučenega telesa in pije iz mojega ostarelega srca! Pridi, brat moj silni! (*Premor.*) Snežna kraljica! Mati! Pridi znova tudi ti, da ležem v tvoje naročje. Da za večno zaspim v noč, v kateri se znova rodim! O ocean starec, kmalu se znova vidiva! Prav kmalu pojezdim na tvojih donebnih valovih! Prav kmalu; ko zapustim to ranjeno mesto, to mrtvo deželo, drsečo v srebrno blato La Plate! O "kresnica, velika kot hiša", prižgi svetilko v sebi, da razsvetliš to svetovno noč in da najdem pot tja, kjer se dokončno pogubim!

Zatemnitev

ŠESTI PRIZOR

Isidore, Françoise Ducasse.

Isidore plane v očetovo sobo.

ISIDORE

(kriči)

Oče! Oče! Ti, ki te tu za gospodarja imajo! Si mislil, da si Adam in Jožef hkrati!

F. DUCASSE

Isidore moj, kaj se ti je zgodilo? Si bolan? Še vedno nisi našel miru, četudi si že mesec dni doma.

ISIDORE

Tu – da bi našel mir! Da, bolan sem, ko vidim, v kaj se je spremenila ta hiša v letih moje odsotnosti.

F. DUCASSE

Trudil sem se, da bi – četudi zapuščena – ostala naš dom.

ISIDORE

In si si omislil hčer in ženo ... v eni osebi, osebici ubogi!

F. DUCASSE

Isidore, kako moreš!

ISIDORE

Težko, zelo težko, oče! Ker Evo Mario, ubogo služkinjo, ki se je iz brezimne vasi sredi pampe zatekla – kakor zapuščeno ščene – v to žalostno mesto – Montetriste! – si obdaroval z ljubeznijo, da ti jo je morala vračati, beračica, in ti biti – žena!

F. DUCASSE

Isidore! Prepovedujem ti, da tako govoriš s svojim očetom. Preveč sem storil zate, preveč sem se namučil, da bi mi zdaj lahko tako vračal!

ISIDORE

Da, preveč! Poslal si me čez ocean, k jezuitom si me poslal, da so na meni preizkušali svojo srednjeveško pedagogiko! Da so z bičem latinsko modrost vtepali v moj hrbet, saj glava je morala biti ves čas sklonjena, kot da bi bil na tleh izpisan vrhovni zakon vesolja, od katerega se oči ne smejo niti za hipec odtrgati! Sklonjena, glava, ker tam zgoraj nad njo, tik pod počrnelim stropom, tik pod črvivim nebom je visel Križani in cedil name svoje krvave solze!

F. DUCASSE

Isidore moj, v svojih pismih si molčal o vsem tem, le kako naj bi potem vedel, kaj se je dogajalo s teboj. In ko si se vrnil, tudi nisi hotel spregovoriti o svojem šolanju v Franciji. Le kako naj bi potem vedel, četudi sem tvoj oče, kako se ti je godilo. In sedaj hodiš po tem našem skromnem domu kakor zlakotena zver in tuliš, kakor da bi te demon obsedel.

ISIDORE

Nihče me ni obsedel, oče, le Eva Maria, ta uboga norica, se mi je nastavljala in me vabila v svojo vegasto posteljo. Da še s sinom okusi sladkost, katere jo je bil oče naučil.

F. DUCASSE

Dekle je bolno! Kako ji lahko vendar verjameš! Kako lahko njej verjameš, v moje besede pa dvomiš, sin moj?

ISIDORE

Reva si pač ne bi izmislila takšne grozovitosti, da jo je spoštovani uradnik francoskega konzulata povaljal med svojimi izvezenimi rjuhami, ki mu jih je žena kot balo prinesla v hišo ... med rjuhami, na katerih je nekoč ležala ona ... moja mama!

F. DUCASSE

Isidore, poslednjič te opozarjam, da prenehaš s tem boleznim govoričenjem ... sicer bom ...

ISIDORE

Sicer ... kaj? Kaj storiš, oče moj, če ne umolknem? Povej, oče? In se z mojim molkom resnica za vedno v mrtvem srcu ugnezdi ...

F. DUCASSE

Ne izzivaj, sin moj! Svarim te! Rotim te! V imenu tvoje pokojne matere!

ISIDORE

Moja mama živi!

F. DUCASSE

Seveda živi – v tvojem, v mojem spominu živi! Saj spomin nas živih je kraj, kamor umrli odidejo, ko zapuste svoje telo.

ISIDORE

Ohoho, od kod znenada takšna modrost! Te je mar stari Juan v šolo vzel, oče? Spomin je – če že o njem razpravljava, četudi sva o nečem drugem moževala – hrana revnih in ubogih, ki jih je svet odrinil na svoje obrobje, da tam kakor žuželke v hladni noči mro in sanjajo o nekdanjih zlatih časih, ko je bil ves svet še mlad in lep in dišeč ... kot edenski vrt ... A moja mama ne živi med tem nesrečnim mrčesom! Saj je Snežna kraljica, ki me obiskuje, da odjeme moje trpljenje, da spira gnojno rano sredi mojega čela, v kateri se vsak hip, morda še pred večerom, ugnezdi oko, ki bo – kot samorogov rožnati rog – znamenje moje vzvišenosti in izbranosti, s katerima me je obdaroval on, ki je postal moj novi oče, saj moj stari in ostareli oče z deklico uprizarja prizore izгона iz paradiza! O sladka Eva! O blažena Marija!

F. DUCASSE

Dr. Lombana pokličem, Isidore! Ubogi moj sin, res nisem vedel, da si tako bolan! Tvoj um je načet. Prekleti jaz, ki sem lastnega sina pošiljal na drugo stran oceana, da odraste v naročju svoje očetnjave, da se pri varuhih vere, v senci križa in z latinsko molitvijo na skoraj dekliških ustih pripravi za veliki spopad z življenjem. Isidore moj, stopi k meni! Pridi, nasloni se na svojega ubogega, ostarelega očeta. Umiri naj se tvoj nesrečni, tavajoči duh, tu v mojem objemu mu spletem gnezdo toplo. Samo midva sva, sama – tvoja mati že vrsto let počiva v kamnitem grobu. Isidore, sin moj, ostani tu pri meni! Ne odhajaj nikdar! Jaz poskrbim zate! Pozdravil se boš! Če bo treba, odideš na deželo, tja v

pampo, med gavče, da jezdiš iskre vrance in se naužiješ krepčilnega zraka ... Nato pa se vrneš zdrav in močan ... in me nikdar več ne zapustiš! Isidore, nikdar! Ti si moj dih, sin moj!

ISIDORE

Oče, oče, zakaj je taka tema v mojem srcu?! Oče, pomagaj mi, utapljam se v mračnem morju, po katerem plavajo škrlatni morski psi in se s kamnitimi glavami zaletavajo vame ... Oče, objemi me!

Zatemnitev

PRVI INTERLUDIJ

Hermafrodit in štirje pastirji.

Oljčni gaj v stari Grčiji. Sončni žarki lijejo med srebrnimi krošnjami na mlado travo. Na travi, v zlatasti senci leži Hermafrodit. Spi. Od daleč se sliši tanek zvok piščali, kot da bi Pan igral nanjo. Hermafrodit se prebudi. Ima dolge zlate lase in ogrnjen je v belo tuniko. Obraz deški, postava dekliška. Njegove poteze izražajo "silovito moško moč in hkrati ljubkost nebeške device". Hermafrodit se sprehaja med stoletnimi oljkami. Nato sede in se začne ogledovati v zrcalu, ki ga potegne spod tunike.

HERMAFRODIT

O blagi spanec, ki me vsaj za hip, dva odrešiš utrujenosti od življenja, prepolnega sramu, ker moram živeti med ljudmi, ki jim nisem podoben. Da sem kakor berač, ki hodi po dolini senc, njegov pogled pa se ozira gor k s soncem osvetljenim vrhovom. Da sem si moral "izbrati samoto za družico". In kadar me pot le zanese med ljudi, "ko vidim moškega in žensko, kako se sprehajata po drevoredu platan, začutim, da se mi telo po vsej dolžini razcepi na dvoje in da vsaka polovica pohiti v objem enemu od sprehajalcev". (...) "A to je le privid in razum hitro spet zavlada." (...) "Naj vsakdo ostane skluden s svojo naravo," tako me je učil on, ki je edini razumel, da sta šele združena moški in ženska lahko popolno človeško bitje ...

Nenadoma se med oljkami pojavijo štirje pastirji. Temni, nevarni, z vrčem vina, iz katerega so že vsi močno potegnili. Eden od njih ves čas vihti bič in poka z njim.

PRVI PASTIR

Jo vidiš, lepoticó!

DRUGI PASTIR

Ga vidiš, lepótca!

TRETJI PASTIR

Jaz vidim samo eno ubogo bitjece, ki se v stoje pomoči, v ljubezni pa na hrbet zvrne.

ČETRTI PASTIR

Jaz pa vidim le sladko meso, ki bi se k temu trpkemu vinu dobro podalo.

PRVI PASTIR

Hoj, hoj, bratec moj, res si lep, a če pogledam pod tvojo haljo, nemara rečem: tako lepe pa še nisem gledal.

Hermafrodit se plašno umika pred štirimi nasilniki. V nekakšni koreografiji med srebrnimi oljkami se dogodi ves nadaljnji prizor.

DRUGI PASTIR

Privzdigni krilce, sestrica, da vidim, ali je že zrela tvoja sladka češpljica.

TRETJI PASTIR

Lase zlate ti v kito spletem, da te kot za uzdo vodim, ko te od zadaj zajaham.

ČETRTI PASTIR

Pazi, da si kolen ne raniš, ko poklekneš k molitvi, v kateri za naše grehe odpuščanja prosiš, medtem ko vriskaš od užitka.

HERMAFRODIT

Nesrečniki! Pustite me, saj ste vi k meni v samoto vdrli, nisem jaz k vašim smrdljivim čredam in ženam rinil!

Prvi pastir zamahne z bičem in oplazi Hermafrodita. Ta se v bolečini zgrudi.

DRUGI PASTIR

Ohohoho! Nevestica moja zala, zakaj si pa kar padla? Daj, da te vzdignem in te močno stisnem, da ti kri in dih zastaneta, ko okusiš moč pastirja, smrdečega po neumnih ovcah in nezvesti ženi!

TRETJI PASTIR

Še meni jo malo prepusti ... tako nežen je, da se ga še dotakniti ne upam! Se boš pa ti mene, kajne, lepotichek?

ČETRTE PASTIR

Name ne pozabi, ti, ki si spredaj ljubica, zadaj pa ljubček!

Pastirji surovo zlorabijo Hermafrodita. Kričijo, se smejejo, vmes pijejo iz vrča in pokajo z bičem. Ko se naveličajo ubogega in ranjenega bitja, osramočenega in ponižanega, se počasi odpravijo dalje; k svojim smrdljivim čredam.

PRVI PASTIR

Ostani mi zvesta! Da te ne premami kakšen kozel, ki tod mimo prismrdi!

DRUGI PASTIR

Dobro sem se odteščal. Za nekaj časa bom sedaj imel mir pred samim seboj!

TRETJI PASTIR

Uh, bi še kar, pa je palica vrvice postala!

ČETRTE PASTIR

Od sile si, lepotichek, ne bi si mislil, da si tako več teh umazanih igrice!

Pastirji odidejo. Hermafrodit obleži na mladi travi, poškopljani s srebrnimi sencami.

Zatemnitev

ISIDORE

Hermafrodit, moj mili bratec, utoni v sladki spanec, ki ti rane zaceli! Spi in ne prebujaj se, vse dokler ne sine jutranja zarja! Rotim te, Hermafrodit, ne zbučaj se še! Ne odpiraj oči, da v njih znova ne ugledam strašnega prizora tvojega ponižanja in sramote. Naj se v tvojem spancu, podobi nedolžne popolnosti, v tvojih prsih mir naseli! Zbogom, moj ubogi Hermafrodit!

Zatemnitev

SEDMI PRIZOR

Montevideo. Hiša Ducassovih.

Isidore sam. Nato Juan in Orlando de Maldolores. Kasneje Françoise Ducasse.

ISIDORE

Čim dlje sem tu, kjer naj bi bil moj dom, tem manj vem, kje sem. Zima sredi poletja, kot da stojim na glavi in mi črno sonce zabada jeklene puščice v podplate. Krog mene zmeda; dež, samo dež, ki je zlepil nebo z morjem; in ta pasji tulež z nočjo, ko naj bi zapeli slavci kot pri Shakespearju, preraste v demonsko tulbo. Krog mene nered, v meni neurje, kot da bi znova plul čez Atlantik in bi dvajsetmetrski valovi premetavali krhki brod, bolj Meduzin splav kot potniško ladjo. In kje so glasovi, vzvišeni glasovi muzike padlega angela, ki ozvoči moje *Speve*?! O ti, ki vse vidiš in ničesar ne storiš, kajti tvoje srce se je spremenilo v nosorogov rog – brezčuten, četudi Veliko Vse, ki te niti otroški jok ne gane! Niti mila prošnja deklice, ki jo je buldog onečastil! (*Premor.*) Jaz tu ne bom ostal! Ne, ne bom! Nihče me tu ne zadrži! Ničesar ni, kar bi me priklenilo k tej grobnici! Isabel? Oče? Snežna kraljica? Kje ste? Kdo ste? Moje življenje tu je samo ponaredek življenja, ki se bo prelilo v poezijo! Starec ocean! Prav kmalu bom znova tvoj! Tja čez se vrnem in tam zgradim palačo! Iz besed, ki se bodo hranile s spoznanjem, da je jutro človekovega rojstva čas, ko zlo stopi na zemljo, da se strese kot v strašnem potresu! Da, jutro je čas, ko se osvobodim te slepe vere v dobroto, ponižnost in koristnost človekovega dela, pa četudi je to služba v Narodni banki, ki mi jo je oče priskrbel!

Vstopi slepi služabnik Juan.

JUAN

Gospodar Isidore, nekdo vas je prišel obiskat.

ISIDORE

Kdo neki bi k meni, ki sem tujec v lastni hiši, hodil na obisk! Še en tujec, kajpak!

JUAN

Njegov glas je, kot bi bil opernega pevca. In od njega gre vonj po neznani dišavi. Včasih, tik pred dežjem, je pampa tako zadišala – ko se je zemlja odprla, da sprejme blagodejni dar neba.

ISIDORE

Res ne vem, kdo bi se tu zame zanimal?

JUAN

Pravi, da sta skupaj potovala čez ocean.

ISIDORE

Res nisem bil sam na *Aurori*. Pa ima ta, ki me išče, kakšno ime?

JUAN

Ima, saj celo mrtvi imajo imena. A jaz si ga nisem zapomnil. Nenavadno ime, kakršnih je dandanes vse več.

ISIDORE

Pa naj vstopi: če sva čez ocean skupaj plula, lahko še tu malo pokramljava.

Juan pripelje v sobo Orlanda de Maldoloresa in odide.

MALDOLORES

Pozdravljen, moj dragi sopotnik! Mislil sem, ker sem se v vašem mestu dlje zadržal, da je prav, da vas obiščem. In še vabili ste me ...

ISIDORE

A, to ste vi! Oprostite mi, nisem mogel takoj ugotoviti, kdo da bi lahko bil, ko mi je naš Juan naznanil vaš приход. Juan je slep in ...

MALDOLORES

Blagor mu! Mu vsaj ni treba gledati grozot tega sveta!

ISIDORE

No, tankočutni pa ravno niste, gospod ...

MALDOLORES

Orlando de Maldolores.

ISIDORE

Saj, saj, sedaj sem se spomnil vašega, oprostite, nekoliko nenavadnega imena.

MALDOLORES

Nenavadnega? Ime kot ime. Sicer pa, mar bi bilo manj nenavadno, ko bi se pisal za Bendoloresa?

ISIDORE

Nikakor! Oprostite mi, da sem bil tako netakten. Sedite, sedite vendar. Naju bodo postregli! Konjak? Eva Maria!

MALDOLORES

Prosim, prosim! Branil sem ne bom! Raje dva zvrnem, kot da bi enega zavrnil. Ta dež! In ta pasja zalega, ki se nenehno v človeka zaganja, da moraš kar naprej z okovano palico mahati krog sebe. Mar ne boste ničesar ukrenili, da se znebite teh podivjanih tropov?

ISIDORE

In kaj naj bi storili? Pobiti bi jih bilo treba! Nič drugega! Vse po vrsti! Otroke napadajo! Deklicam drob trgajo, onečaščajo njihovo nedolžnost!

Vstopi Eva Maria.

EVA MARIA

Želite, gospodar Isidore?

ISIDORE

Konjak prinesi, zame in za gospoda Maldoloresa.

Eva Maria odide iz sobe.

MALDOLORES

Nekaj je moralo te pse privleči v mesto. Saj – kakor sem lahko opazil, četudi nisem strokovnjak – to so poldivji psi, ki se običajno klatijo po pampi.

ISIDORE

Kdo ve kaj jih je privabilo, da so prišli zavijati med človeška bivališča.

MALDOLORES

Vonj ... vonj po sladkem mesu, ki ga obliva kiselkast znoj ... nežnost dekliske polti, na kateri je še sled vonjivega mila ... vonj, ki neviden puhti iz zakonske postelje, v kateri je bil ravnokar otrok spočet ... vonj dojenčka, ki se je pomočil v svoji zapuščeni posteljici ... smrad kloak, v katerih se nabira človeško blato ...

ISIDORE

Pravijo, da je vonj duša živih bitij in mrtvih reči.

MALDOLORES

Pravijo tudi, da človek že tedne, preden umre, po smrti smrdi.

Eva Maria prinese konjak. Postreže obema. Odide.

MALDOLORES

Gospod Ducasse, na ladji ste govorili o ...

ISIDORE

Oprostite, gospod Maldorores, pravzaprav se ne spominjam, o čem sva se pogovarjala. Tedaj sem bil precej nezbran, nervozen; po osmih letih sem se vračal domov ...

MALDOLORES

Saj prav o tem ste mi govorili! Da se vračate, četudi bi raje ostali v Franciji, natančneje, v Parizu, ker tam, da je prestol, na katerem sedi ...

ISIDORE

Sem vam res to pravil? Prav zares se ne spominjam.

MALDOLORES

No, verjamem vam, da se vsega ne spominjate – kar precej vas je okupirala ona prelepa deklica, hči tistega francoskega grofa – kako že? – Latreaumont se baje piše. In njegovi prelepi deklici je ime ...

ISIDORE

Mercedes, ah, da! Kakšno bitje! Kakšno angelsko bitje!

MALDOLORES

Sirena, da bi vas bilo treba privezati na jambor – kot Odiseja!

ISIDORE

Ne norčujte se, gospod Maldolores!

MALDOLORES

Oprostite mi, a vaše muke so bile tako na očeh, da mi še na palubo ni bilo treba stopiti, pa sem že slišal vaše vznemirjeno srce! Tudi jaz bi v vaših letih ...

ISIDORE

Ah, pustiva zdaj to ... Oprostite mi, a namen vašega obiska mi še vedno ni znan.

MALDOLORES

Če vam ni, potem ne bo nikomur!

ISIDORE

Oprostite, gospod Maldolores, tega pa zares ne razujem.

MALDOLORES

Če samega sebe ne boste razumeli, dragi moj prijatelj, potem ne pričakujte, da vas bodo drugi ...

ISIDORE

Znova se norčujete iz mene! In za prijatelja me imenujete, pa vas sploh ne poznam! Raje povejte, čemu ste vstopili v hišo mojega očeta, kjer sem tudi jaz sam samo gost!

MALDOLORES

... ki se hoče čim prej znova podati čez ocean ... starca ocean!

ISIDORE

To se vas ne tiče!

MALDOLORES

Pa še kako – se me tiče! Saj ste me, prijatelj moj mili, sami vabili, naj pridem!

ISIDORE

Jaz? Vas vabil?

MALDOLORES

Vabil! Klical! Prosil! Rotil!

ISIDORE

Jaz vas že nisem ne vabil ne klica ne rotil! Le čemu? Saj sploh ne vem, kdo ste, četudi ste mi zaupali svoje ime, ki ...

MALDOLORES

Seveda me poznaš, Isidore moj! Celó drugim si govoril o meni! Isidore, poznaš me! Saj si ničkolikokrat izgovoril moje ime proti nebu!

ISIDORE

Mal... Mal...dolor... Maldoror...

Vstopi Françoise Ducasse.

F. DUCASSE

Aha, gosta imamo! Tako je prav! Četudi so časi takšni, da se človek počuti, kot da je sam pri sebi v gosteh!

Maldolores vstane in se Françoisu Ducassu sam predstavi. Isidore negiben, skorajda okamnel sedi v svojem stolu.

MALDOLORES

Orlando de Maldolores, založnik. Z vašim sinom sem skupaj potoval čez ocean. Prijetno potovanje, če imaš ljubeznivega sogovornik. In vaš sin – kar pohvaliti ga moram – je razgledan in družaben mladenič. Četudi sem imel občutek, morda se varam, da bi raje ostal tam, od koder ...

ISIDORE

Oče, jaz sem ... gospod Maldolores ... Nisem ... Ah, saj ni ...

F. DUCASSE

In kaj vas je prineslo, gospod Maldolores? Posli, nemara?

MALDOLORES

Posli – vsekakor! A tudi vaš cenjeni sin me je ...

ISIDORE

Oče, jaz nisem ...

F. DUCASSE

Pravilno! Naša hiša je od nekdaj slovela po svoji gostoljubnosti ... vedno je bila polna ... no, ko je bil naš Isidore tam čez ... no ta leta so bila bolj pusta ... A sedaj ... sedaj ko se je vrnil, je hiša znova zaživela.

MALDOLORES

Hiša mora biti živa, saj mrtva ni nič drugega kot – grob. In kdo bi si v grobu želel živeti?!

ISIDORE

Oče, jaz gospoda nisem vab ...

F. DUCASSE

Gost je kralj, imajo navado reči. Isidore, to velja tudi za našo hišo! Sedaj ko si se vrnil – za tvojo hišo!

MALDOLORES

Gospod Ducasse, vaš sin se je sicer res vrnil, a kot mi je pravil, si želi znova oditi tja čez. In se nikdar več vrniti!

ISIDORE

Oče, vedeti moraš, da je gospod Maldolores ...

F. DUCASSE

Počakaj, Isidore, da najprej z gospodom razčistiva! Kako pa, cenjeni gospod založnik – saj ste rekli, da ste založnik, mar ne? –, tako natančno poznate namere mojega sina?

MALDOLORES

Spoštovani gospod čuvar pečata, saj tudi vi zelo dobro poznate namere svojega sina! Saj vam je sam dejal, da hoče čim prej znova na Auroro, ki ga ponese vse tja do belih marsejskih hiš!

ISIDORE

Oče, jaz res ne vem, kako se je vse to moglo zgoditi ... gospod Maldoror je bil z menoj na ladji, a jaz nisem ...

MALDOLORES

Maldolores, Isidore! Maldolores!

F. DUCASSE

Zdaj je pa dovolj te šarade! Isidore, razloži mi, kaj se dogaja! Vi, spoštovani gospod Maldolores, ali kako že, pa mi oprostite, ker resnično ne razumem, kaj se dogaja pod mojo lastno streho!

ISIDORE

Oče, jaz resnično ne vem, zakaj je gospod Maldolores prišel ... Jaz ga nisem vabil ... Jaz sem samo ime, ki ni njegovo ...

MALDOLORES

Ker me potrebuješ, Isidore! Zato si me klical in jaz sem prišel, ker ti si moj gospodar!

F. DUCASSE

Kdo je komu gospodar? Tu je en sam gospodar!

ISIDORE

In jaz sem ... suženj ... sam svoj suženj ...

MALDOLORES

Isidore, ti si gospodar in vsi mi smo tvoji sužnji! Izvleci bič, zamahni!

F. DUCASSE

Dovolj! Ne dovolim več teh neslanosti! Bolje bo, da se čim prej poslovimo!

MALDOLORES

Pravilno! Isidore, poslovi se od svojega očeta, od te hiše, ki praviš, da ni tvoj dom! Ubogaj poslednjič svojega očeta!

ISIDORE

Oče, jaz sem se odločil ... jaz ne morem ... tu ne bom ... Oče, jaz moram nazaj, tja čez! Starec ocean me že čaka, da zajaham njegove srebrne valove!

MALDOLORES

Aurora že čaka!

F. DUCASSE

Isidore, o tem sva že rekla zadnjo besedo in zato rej ne začenjaj znova! Tvoje mesto je tu in nikamor več ne pojdeš. Ne pozabi, da si mi obljubil – pri svoji pokojni materi si prisegel, da me ne boš zapustil!

MALDOLORES

Pri mrtvih prisegati, to je svetoskrunstvo!

F. DUCASSE

Gospod, veliko si upate! In to v moji hiši! Najraje bi vas ...

ISIDORE

Oče, prav zares – jaz ne morem! Jaz moram!

MALDOLORES

Isidore, zato pa sem prišel ... da ti pomagam!

ISIDORE

Da, zato sem te klical, Maldoror! Princ temin!

F. DUCASSE

Gospod Maldolores, prosim vas, da nemudoma zapustite mojo hišo! S sinom se moram resno pogovoriti. In če imate poštene namene, pustite svoj naslov, da vas, če bo potrebno, poiščemo. Kar pa se verjetno ne bo zgodilo! Zbogom!

MALDOLORES

Zagotovo – pustim naslov. Ker želeli boste, ne vi, gospod Ducasse, ampak vaš Isidore, da me takoj poišče! Ker, ne pozabite, on je bil, čigar molitev sem slišal tam sredi srditega oceana; njegovo milo molitev, ki je preglasila rjojenje razdivjanega starca! Isidorjeva molitev, ki je bila prošnja trpeče duše k nebu; a slišal sem jo jaz in se usmilil ubogega mladeničevega srca, ki o jutranjem svitu trepeta kakor prezeblo ščene, ker njegov s krvjo poškropljeni smrček voha zlo, ki se koti v temnem podzemlju ...

Maldolores odide.

Zatemnitev

OSMI PRIZOR

Isidore in Snežna kraljica.

SNEŽNA KRALJICA

Pšeničnolasi deček milih oči! Poklekni, ki te je usmiljenje izbralo, da v tebi slavi zmago! Ne poslušaj njih, ki jih je kot uši; njih, ki so priklicali podivjane pse, da se plazijo po zapuščenih ulicah tega mesta, ki ga boš imenoval za "zapeljivca" Ti, Isidore Ducasse, si rana našega časa, in besede, ki jih v mukah in krikih povrže tvoje gnijoče telo, te bodo vzdignile iz te kloake na koncu sveta; povzdignile v eterske višave, v kraljestvo sinjine, kjer se dotakneš Njegovega gadjega obličja.

ISIDORE

Mama, pridi, stopi k meni, razkrij svoje naročje, da se dotaknem svojega rojstva! Jaz sam sem eden njih, ki se s penastimi gobci potikajo po od dežja sluzastih montevidjskih ulicah. Jaz sam sem stekel pes, ki je onečastil deklico!

SNEŽNA KRALJICA

Isidore! Moj mili deček! Ti nisi zla dejanja zakrivil! Ti nisi ranil nedolžne duše! Ti si moj edini, ki ga je blagoslovila moja porodna kri! Ti nisi pes, Isidore! Ne govori tako! Ti si tisti, ki si bil izbran, da svetu, tej ubožni človeški sanji o neskončnosti, spregovoriš o črnem zrnju, iz katerega je vzkliko zlo! Da so pobili vse novorojenčke, da bi ubili tudi Njega, ki je na križu za nas trpel.

ISIDORE

Mama, še mi govori! Govori mi o njem, ki je "razdražen v jalovi okrutnosti netil požare, v katerih so umirali otroci in starci"!

SNEŽNA KRALJICA

Da, o njem ti moram govoriti, če hočeš izvedeti za rojstni kraj zla. Ker nisi ti prvi udaril; on je terjal, da "ga kot vrtavko zasučeš z bičem, ki ima jeklene vrvi".

ISIDORE

Ker Princ temin je stal za mojim hrbtom in štel udarce, ki sem jih delil njegovemu izmučenemu telesu. Nato pa je sonce zašlo in gora je utonila v zvezdnatem morju in nihče več ni prepoznal Vsevečnega!

SNEŽNA KRALJICA

Princ temin je devetkrat obšel božje kraljestvo in sklenil, da med človeškimi bivališči zaseje zlato žito, iz katerega si bodo delavni in ponižni mesili kruh.

ISIDORE

O mama, vedno ostani ob meni, da zmorem, kar mi je storiti! Tja čez se znova podam in ti pojdeš z mano, da sedeš poleg mene na prestol kamnit ...

SNEŽNA KRALJICA

Tvoj vodnik je že potrkal na vrata ... In ti si mu jih odprl in razkril si mu svoje golo, plaho srce, da je pljunil nanj in se poigral s tvojim vzburjenim udom – kot kača, ki ti ga vsega vzame vase ...

ISIDORE

Mama, kdo je bil to, ki sem danes legel z njim v posteljo, pregrnjeno z razvratom in pohoto?

SNEŽNA KRALJICA

Tisoč imen ima, a eno samo je pravo. Njegova mati je luč, ki razsvetljuje – kot ona kresnica, velika kot hiša – človeške duše, da vse pogosteje poplesavajo nad breznom oceana. On je zdaj tvoj oče in mati. On je zdaj tvoj gospodar! In njegova beseda je zakon, nič manj silen, kot je zakon porodne bolečine.

ISIDORE

Torej je to – Maldolores?

SNEŽNA KRALJICA

Danes je to njegovo ime, jutri si nadene drugega, pojutrišnjem si kupi tretjega, popojutrišnjem ti ukrade tvojega! Zatorej ne sprašuj po njegovem imenu, zapomni si žolti lesk njegovih oči, ki so v poročni noči žarele nad mojim telesom ...

ISIDORE

Kaj pa moj oče? Naj ga pustim ... naj ga zapustim?

SNEŽNA KRALJICA

Njemu je smrt edina družica. In ko za njo odide, se združi z mano in ti boš odrešen zaveze ...

ISIDORE

A jaz prej odidem, kot se on s črno nevesto na pot brez konca poda.

SNEŽNA KRALJICA

Pozabi zdaj na svojega očeta, Isidore moj mili, saj pred svojo materjo stojiš, Isidore moj sladki! Daj, sleci se, pšeničnolasi, da te kot dečka s solzami poslednjič umijem in iz tebe preženem bese, ki te mučijo noč za nočjo ...

Isidore se kot hipnotiziran sleče. Gol stoji pred Snežno kraljico, svojo materjo, ki ga začne umivati s svojimi solzami.

Zatemnitev

Isidore sam sredi dnevne sobe v domu Ducassovih. Okno je odprto. Siva svetloba lije v prostor. Sliši se lajež psov. Vmes daljno valovanje oceana.

ISIDORE

Tja čez! Tja čez! Gospodar moj, čakam tvojega ukaza! Prepoznal si me med množico ušivcev, ki so medleli od morske bolezni, ko se je starec ocean igral z Auroro. Ker moje "dolgo in bledo obličje" že stoletja hrepeni po neskončnosti.

Zatemnitev

DEVETI PRIZOR

Isidore in Eva Maria. Kasneje Isabel.

Eva Maria se po mačje priplazi do Isidorja, ki stoji ob oknu.

EVA MARIA

Gospodar Isidore! Bratec Isidore! Si mar z mislimi že na poti?

ISIDORE

Kaj pa ti znova hočeš od mene!

EVA MARIA

Zdaj še lahko kaj hočem, kasneje ne bom mogla več!

ISIDORE

Mar odhajaš?

EVA MARIA

Ne jaz, ti odhajaš znova čez morje.

ISIDORE

Kdo ti je pa to povedal?

EVA MARIA

Ženska.

ISIDORE

Katera?

EVA MARIA

Tista, ki je v meni.

ISIDORE

Njej pač ni verjeti, saj vidi le sebe in svoje plehke užitke!

EVA MARIA

Kako pa veš, bratec moj, koliko so vredni moji užitki? Si jih mar že okusil; nemara celo plačal?

ISIDORE

Dejal sem ti že, da ne izzivaj, kajti lahko te doleti pravično plačilo ...

EVA MARIA

Si mar ti pripravljen plačati pravično ceno?

ISIDORE

Mojega očeta si si popolnoma podredila; v tebi vidi svojo nikdar rojeno hčer in ...

EVA MARIA

In ... si ne upaš reči, kaj, bratec moj? Saj si, če sem jaz hči tvojega očeta! In – no reci! No! In – nadomestek za svojo umrlo ženo!

ISIDORE

Znova začenjaš, ženska! Z vlačugarškimi besedami hočeš oskruniti mojo mamó!
Utihni, psica!

EVA MARIA

Oprosti mi! Oprosti mi, bratec moj! Oprosti! Moja narava me vedno znova iz
Marie slači v Evo; kaj jaz morem!

ISIDORE

Ko bi bila – Eva!

EVA MARIA

Saj sem! Poskusi, če si upaš! Ti, labod moj! Moj vitez! Daj, poskusi, okusi svojo
prvo in poslednjo Evo! Kraljico svojega srca!

ISIDORE

Jaz nisem nikakršen labod! Ne vitez! Saj nisem Lohengrin! Saj nisem lik iz
opere! In ti nisi nikakršna kraljica!

EVA MARIA

Seveda si; kot da bi s podobe, ki sem jo videla v cerkvi sv. Frančiška, stopil dol
na zemljo; dol k meni. Vitez v srebrnem oklepu, ki ga spremljajo snežno beli
labodi dolgih in vitkih vratov ...

ISIDORE

Trapa! Kakšne bedastoče ti rojijo po tvoji – no ja, kar lepi glavi.

EVA MARIA

In glava je na vrhu telesa, ki je še lepše ...

ISIDORE

Poišči si bogatega lastnika govejih čred, da te popelje v pampo in te med
mukajočimi in smrdečimi čredami časti kot "kraljico svojega srca"!

EVA MARIA

O, si ga že poiščem, ko bo čas za to. Sedaj pa se lahko še k svojemu bratcu stisnem.

Eva Maria začne objemati Isidorja. Ga poljublja. Boža. Isidore se brani.

EVA MARIA

Isidore moj! Kako sladak je tvoj vonj! Kako mehke so tvoje ustnice! Objemi me, Isidore, bratec moj! Poskusi svojo sestrico! Ne boj se ženskega mesa, Isidore! Saj te je ženska rodila.

ISIDORE

Eva Maria, Eva! Maria! Dovolj! Izgini! Poberi se!

EVA MARIA

Mar hočeš, da se k tvojemu očetu privijem? Mar to želiš, da sem mu žena?

ISIDORE

Eva Maria! Preklete naj bo tvoje ime! Preklete tvoje telo, v katerem naj duša dolgo trpi! Na cesto te spodim, da te pasji tropi popadejo in v tebi poteše svojo steklo slo!

V sobo plane Isabel.

ISABEL

Isidore! Isidore! Mar res odhajaš? Nikar! Ne znova na pot!

Isidore odrine Evo Mario. Ta steče iz sobe.

ISIDORE

Kdo je pa tebi to natvezil? Mar je tudi v tebi ženska spregovorila?

ISABEL

Tvoj prijatelj je bil pri meni na obisku ...

ISIDORE

Jaz nimam prijateljev!

ISABEL

Kaj da ne! Saj je gospod Maldolores dejal, da se že dolgo poznata in da sta prijatelja.

ISIDORE

Maldolores! O Bog! Je to mogoče?! K tebi se je podal! On, ki nikdar ni bil moj prijatelj! Maldolores!

ISABEL

Saj sta skupaj potovala.

ISIDORE

On kakor senca za mano hodi! Nadeva si imena stotera in prav toliko podob, da ga nikdar ne prepoznam.

ISABEL

Pa se boš kljub temu z njim vrnil v Francijo?

ISIDORE

Z njim že ne!

ISABEL

Hvala bogu!

ISIDORE

Jaz sam odidem, ker samota je moja nevesta in jaz ženin njen ...

ISABEL

Isidore! Bratec moj!

ISIDORE

Jaz še sam sebi brat nisem!

ISABEL

Meni, meni bodi brat, da bo moje življenje kaj vredno!

ISIDORE

Isabel, jaz tvoje življenje lahko le onečastim. In ga nato popišem z vso večino in zlobnim užitkom, da ustvarjam čisto poezijo.

ISABEL

Isidore, ti si moje vse! Ti si moje nebo! Isidore!

ISIDORE

“Sanjal sem, da sem zadobil prašičje telo, ki se ga nisem mogel iznebiti. Izpolnila se mi je želja: nisem več pripadal človeštvu.”

ISABEL

Isidore moj! Nikar tako ne govori! Groza me je! Bojim se!

ISIDORE

Da, Isabel, groza naj te bo in boj se – ne le mene, ampak vsega, kar srečaš na poti skozi svoje ušivo življenje. In pozabi name, ker jaz odhajam čez ocean. Moj brod že dviga sidro! In Princ temin je že tu! Celo tebe je obiskal, da se naužije tvoje angelske miline – lepe in koristne kot porcelanasta čajna skodelica. Adijo, Isabel! In pazi, da ne srečaš več Maldoloresa! Ker on je še nevarnejši od tropa steklih psov! Adieu, ma petite soeur!

ISABEL

Isidore! Isidore!

Zatemnitev

DRUGI INTERLUDIJ

Hermafrodit in deklica v oljčnem gaju.

DEKLICA

Vendarle si se prebudil.

HERMAFRODIT

V spanju je bolečina skopnela in rane, ki so mi jih zadali podivjani pastirji, so se zacelile.

DEKLICA

Meni spanec ne prinese odrešitve. Moje oskrunjeno in onečaščno telo celo od sladkih sanj beži.

HERMAFRODIT

In kdo je bil, ki se je dotaknil tvoje nedolžne lepote?

DEKLICA

Imel je pasji gobec in človeško srce.

HERMAFRODIT

A tvoji lasje so še vedno kot tekoče zlato; kot žitno polje v avgustu valove.

DEKLICA

In ti gledaš moje lase, ker si ne upaš v moje rane zazreti se.

HERMAFRODIT

Ranjena sva v svojem spolu – oba, deklica nežna. In ko gledam tvoje pšenične lase, vidim tvojo čisto dušo, ki so jo pobesnili demoni onečastili s spermo in izločki.

DEKLICA

Sedaj govoriš kot moški, ki v moji rani vidi moj spol. Poglej me še kot svojo sestro, ki bom nekoč v ogledalu kot v ljubimčevih očeh občudovala svoje lepo žensko telo.

HERMAFRODIT

Odkar so me pastirji topli, moje telo ni ne žensko ne moško.

DEKLICA

Ali te smem pobožati, Hermafrodit?

HERMAFRODIT

Pobožaj me tam, kjer sem nekoč bila tvoja sestra; pobožaj me tam, kjer bom nekoč tvoj brat!

DEKLICA

Dotaknem se tvojih mehkih las, dotaknem se tvojih gladkih lic, dotaknem se tvojih napetih prsi, dotaknem se tvojega moškega trebuha, dotaknem se tvojega spečega uda, da zraste v mojih dlaneh.

HERMAFRODIT

Dotakni se, deklica, moje nesrečne duše.

DEKLICA

Poljubi me, sin Hermesa in Afrodite, ki te ljudje sovražijo, ker popolno bitje si, pol moški, pol ženska; lepota in modrost, moč in nežnost, ponos in milina, radost in trpljenje ... In samota je tvoje prekletstvo!

HERMAFRODIT

Pojdiva, deklica, skozi ta senčnati gaj, obrasel s cvetkami, po trati pojdiva, vlažni od najinih solz in krvi.

Zatemnitev

DESETI PRIZOR

Dom Ducassovih.

Isidore in Françoise Ducasse. Kasneje Maldolores, Eva Maria, Juan.

F. DUCASSE

Upam, da si končno vendarle našel mir, sin moj, in da odneseš rože na materin grob. Zadnji čas je, da ji izkažeš dolžno spoštovanje.

ISIDORE

Da, prišel je čas, da položim rože na svoj grob in oznanim mir v svojem srcu.

F. DUCASSE

Občutek imam, da tvoje besede hočejo raniti. Znova iščeš prepir. Nikar, Isidore moj! Dovolj dolgo si že doma in prazniki so mimo.

ISIDORE

Da, prazniki so dokončno minili, sedaj bo samo še muka in tlaka!

F. DUCASSE

Marsikdo je že sedel za delovno mizo v Narodni banki, pa se mu zaradi tega življenje ni spremenilo v suženjstvo.

ISIDORE

Narodna banka je suženjstvo! In jaz sem že suženj, a ne njen. Njen nikdar! Oče, jaz se odpravim znova na pot. Tja čez! Tja čez! Za vedno. Tam bo moj grob.

F. DUCASSE

Isidore, nikar! Prisluhni tudi mojemu utrujenemu srcu! Tu je tvoj dom! Tu, pod to streho! V tej hiši!

ISIDORE

Ki je nisi ti zgradil!

F. DUCASSE

Za dom sem jo jaz storil!

ISIDORE

Jaz ne potrebujem doma!

F. DUCASSE

Se boš mar kot brezdomec potikal po svetu! Brezimni, nihče, nič!

ISIDORE

Moj dom so moje besede. Moji *Spevi*, posvečeni duši, ki jo je ranil Vsevečni gadjega obličja.

F. DUCASSE

Jezuitom sem te dal vzgajati, ne pariškim dekadentom!

ISIDORE

Pil sem iz kristalne čaše njihovega kralja.

F. DUCASSE

Neveden si pri beračih prosil miloščine!

ISIDORE

Ker je njihova pesem vodila v nebo!

F. DUCASSE

Ubogi fant! Vse si pomešal! Vse sprevrgel! Ubogi moj fant, ki sem te jaz tja čez poslal, da bi se v svoji stari domovini seznanil s koreninami našega rodu.

ISIDORE

Moj rod nima korenin! Moj rod je svoboden! Ničemur zavezan! Oče, jaz prav zares odhajam. Četudi me stotero penastih pasjih gobcev čaka pred vrati, jaz stopim čez prag in odidem!

F. DUCASSE

Isidore! Ne zapuščaj me! Prosim te! Ostani tu! Na kolenih te prosim! Glej, ponižal se je tvoj oče samo zato, da bi lahko gledal tvoje milo obličje vse do svojega konca! Moj edini si! Sin moj! Dih moj! Jaz brez tebe ne morem!

ISIDORE

Jaz moram brez tebe, oče! In ne ponižuj se pred menoj, ki nisem tega vreden!

Isidore hoče oditi, a tedaj se odpro vrata in pojavi se Orlando de Maldolores.

MALDOLORES

Oprostita mi, gospoda, toda vaš slepi sluga, ta prisrčni divjak z glaze rokavicami, mi je odprl vrata ...

F. DUCASSE

Gospod Maldolores! Nadejal sem se, da ste razumeli mojo zahtevo – da ne stopite več v našo hišo!

MALDOLORES

Saj ne vstopam v vašo hišo, gospod Ducasse! V vašega sina sem vstopil!

ISIDORE

Maldolores, jaz sem pripravljen!

F. DUCASSE

Gospod Maldolores, poslednjič vas prosim, da odidete in se nikdar več ne prikažete v tej hiši! Mojega sina pa pustite pri miru! Z njim se bom že sam pogovoril. Saj sem njegov oče!

MALDOLORES

Gospod Ducase, vaši želji bo zadoščeno! Odhajam in nikdar več ne prestopim praga vaše hiše. *Aurora* jutri navsezgodaj odpluje proti Marseillesu. A če jaz odidem, odide tudi vaš sin! Ker jaz sem njegova usoda. Njegovo novo življenje. Njegova pesem. Isidore, pojdiva! Najin brod že dviguje sidro! Že se veter južni, veter bolni, veter zli v njegova jadra lovi!

ISIDORE

Jaz sem pripravljen, življenje moje!

MALDOLORES

Isidore, brat moj, sedaj je čas, da zavržeš dvom, otožnost, obup in skromnost!
Vsak hip sine svit in zlo pozlati plašno nebo!

F. DUCASSE

Isidore, ne odhajaj nikamor! Isidore, sin moj!

MALDOLORES

Isidore, ocean te kliče! Prisluhni starcu modrecu, ki milijone let svojo vzvišeno
in nedoumljivo pesem nebu podarja!

ISIDORE

Oče! Oče! Jaz moram ... Odhajam! Zares! Zbogom!

F. DUCASSE

Nikamor! Nikamor! Isidore! Sin moj! Dih moj!

Francoise Ducasse se začne dušiti. Astmatični napad.

F. DUCASSE

Zraka! Dajte mi zraka!

ISIDORE

Oče! Oče!

MALDOLORES

Ne bom grenil tega že tako bridkega slovesa. Isidore, jutri zjutraj na *Aurori!*

Maldolores odide. Francoise Ducasse se še kar duši. Isidore ne ve, kaj bi.

ISIDORE

Juan! Eva Maria! Eva Maria! Juan!

Eva Maria priteče, za njo pridrsa slepi Juan.

JUAN

Znova ta vonj! Vonj po mrtvih rožah.

EVA MARIA

O Bog! Kaj se je zgodilo?

ISIDORE

Očeta znova duši. Pomagajta mu! Pokličita zdravnika! Odprita okna!

F. DUCASSE

Zraka! Zraka! Vsaj požirek sladkega zraka!

ISIDORE

Zbogom! Zbogom, oče!

F. DUCASSE

Isidore! Sin moj! Dih moj!

Isidore odhaja skozi vrata.

ISIDORE

Tja čez! Tja čez!

Eva Maria plane k oknu in ga na stežaj odpre. Zasliši se zavijanje pasjih tropov.

Zatemnitev

EPILOG

Tri leta kasneje. Štiriindvajseti november 1870. Pariz. Podstrešna sobica v hotelu na ulici Faubourg-Montmartre št. 7. Ura je druga popoldan. V mračni sobici, polni knjig, vseh enakih, v sivo platno vezanih, leži na postelji mladenič. Mrtev Isidore Ducasse, francoski pesnik grof de Lautreamont, avtor Maldororjevih spevov. Po sobi se sukata dve temni postavi. Ogledujeta si uborno sobo, mrtveca na razmetani postelji. Moža sta lastnik hotela Jules-Francoise Dupuis in hotelski strežnik Antoine Milleret.

A. MILLERET

Mrzel je.

J.-F. DUPUIS

Mrtev je.

A. MILLERET

Pa nobene rane.

J.-F. DUPUIS

Tudi revolverja nobenega.

A. MILLERET

Strup?

J.-F. DUPUIS

Srce?

J.-F. Dupuis in A. Milleret se razgledujeta po sobi.

A. MILLERET

Koliko knjig!

J.-F. DUPUIS

Vse enake.

A. Milleret si ogleduje izvod v sivo platno vezane knjige. To so Maldororjevi spevi.

A. MILLERET

Bil je nekakšen grof.

J.-F. DUPUIS

Kakšen grof! Revež! Vsak mesec je zamujal s plačilom.

A. MILLERET

Tukaj piše: grof de Lautreamont ... Potem je že res.

J.-F. DUPUIS

To, kar piše, je eno, res pa je nekaj drugega. Edini "res" v tej sobici je tole truplo, zapomni si to, dragi moj Antoine. Zdaj pa se le podvizajva, da čim prej pospraviva ta nered. Do večera mora biti soba pripravljena za novega "grofa"!

J.-F. Dupuis znova pristopi k truplu in si ga podrobno ogleduje.

J.-F. DUPUIS

Že nekaj ur je mrtev. Daj, Antoine, piši: "Četrtek, 24. novembra 1870, ob drugi uri popoldan prisotni priči Jules-Francoise Dupuis, hotelir, ulica Faubourg-Montmartre št. 7, in Antoine Milleret, hotelski strežnik, ista hiša, ugotavljata, da je Isidore-Lucien Ducasse, literat, star štiriindvajset let, rojen v Montevideu, Južna Amerika, to jutro ob osmi uri umrl."

Zatemnitev